

Titel: Overvågning af rørdrum <i>Botaurus stellaris</i> som ynglefugl			
Dokumenttype: Teknisk anvisning	TA. nr.: A103	Version: 1	Oprettet: 14.03.2013
Forfattere: Thomas Eske Holm, Stefan Pihl, Johnny Kahlert & Bjarne Søgaard Aarhus Universitet	Gyldig fra: 14.03.2013		
	Sider: 7		
	Sidst ændret:		
TA henvisninger			

0 Indhold

1 Indledning	2
2 Metode	2
2.1 Tid, sted og periode	2
2.2 Udstyr	2
2.3 Procedure	3
2.3.1 Stam- og kortdata	3
2.3.2 Observationer	3
3 Databehandling	4
4 Kvalitetssikring	4
4.1 Kvalitetssikring af data og dataindsamling	4
5 Referencer	5
6 Bilag	5
6.1 Feltskema	5
7 Oversigt over versionændringer	7

1 Indledning

Formålet med denne tekniske anvisning (TA) er at angive en standardiseret og reproducerbar metode til at gennemføre overvågningen af ynglende rørdrum. Denne TA bygger overvejende på den tekniske anvisning til overvågning af ynglefugle under NOVANA i perioden 2004-2009 (Pihl & Kahlert 2004).

Rørdrum er en fåtallig ynglefugl i Danmark, som yngler i uforstyrrede, udbredte tagrørsskove ved bredden af søer og fjorde og i mindre udstrækning i sumpe. Arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1. Beværingsstatus for rørdrum blev vurderet gunstig ved en foreløbig vurdering af national beværingsstatus for fuglearter i 2003 (Pihl m.fl. 2003).

2 Metode

Overvågning af rørdrum foretages af Naturskredsens (NST) enheder gennem optællinger af ynglepar i potentielle yngleområder, Intensiv 1. Overvågningen består af basisovervågning.

Basisovervågning

Basisovervågning omfatter bestandsførelse og udbredelse.

2.1 Tid, sted og periode

Rørdrum eftersøges både i og uden for EF-fuglebeskyttelsesområder.

Overvågning af arten gennemføres ved en optælling af paukende hanner i perioden 01.-30. april. Registreringer lægges i tidsrummene 05.00-10.00 eller 17.00-21.00. Dage med vedvarende regn, tåge og eller stærk blæst er uegnede til disse observationer.

Lokaliteter der undersøges for ynglende rørdrum, består af kendte ynglelokaliteter for arten siden 1980 samt potentielle ynglelokaliteter med konstateret forekomst af rørdrum. Potentielle områder udgøres af udbredte tagrørsskove med et bunddække af lavt vand.

2.2 Udstyr

Ved optælling medbringes håndkikkert (7-12 X forstørrelse). Derudover medbringes GPS, kompas, kort eller ortofoto til positionering af observationer, feltskema og skriveredskaber.

2.3 Procedure

2.3.1 Stam- og kortdata

Inden ynglesæsonen udarbejdes en oversigt over kendte og potentielle ynglelokaliteter. Oversigten udarbejdes på baggrund af den lokale viden i NST-enhederne suppleret i rimeligt omfang med viden om rørdrummens forekomst i Danmark herunder offentliggjorte artikler, atlaskortlægning, DOFs projekt Sjældne og Truede Ynglefugle (DATSY) og DOFbasen, eller kontakter til lokale eller DOFs artscaretaker. Oversigten holdes løbende ajourført og danner grundlag for følgende års overvågninger af arten.

Ynglelokalitetens stednavn, ansvarlig myndighed og dato registreres på feltskema (bilag 6.1). Hvis ynglelokaliteten ikke har et officielt stednavn som fremgår af kort fra Kort- og Matrikelstyrelsen, nævnes ynglelokaliteten med henvisning til nærmeste stednavn, fx "Rørskov ca. 1 km SØ for Løgstør By".

Arealet, hvor arten planlægges eftersøgt, indtegnes som polygon på feltkort (landkort eller ortofoto).

2.3.2 Observationer

Der udvælges en række faste observationspunkter, således at så stor en del af optællingsområdet som muligt dækkes. Observationspunkterne indtegnes på feltkortet. Observationstiden fra de enkelte observationspunkter er nøjagtig 30 min. Registreringer af paukende hanner indtegnes på feltkortet og det samlede antal registreres i feltskemaet.

Registrering af rørdrum skal altid positioneres med UTM-koordinater (UTM32/Euref89). Positioneringen kan være vanskelig, da arten lever skjult i høj vegetation eller rørskovsområder og derfor registreres på sangen. Derfor kan pejlinger med fordel bruges med henblik på at gøre det lettere at skelne enkeltindividet fra hinanden under optællingen.

Når en rørdrum registreres ved det enkelte observationspunkt foretages en pejling ved hjælp kompas (360 grader). Pejlingen angives på feltkortet med en linie ud fra observationspunktet. Afstanden vurderes og den omtrentlige position af fuglen angives med en ring på pejlelinien. Hvis den selvsamme fugl kan høres ved næste observationspunkt, og det samtidigt vurderes, at den ikke har flyttet sig kan der foretages endnu en pejling til fuglen (krydspejling) med henblik på at tilvejebringe en mere præcis position af fuglen.

Det overvågede areal indtegnes på kort til digitalisering som polygon i Danmarks Naturdata.

3 Databehandling

Data fra feltskemaet (Bilag 6.1) overføres til indtastningsfladen for rørdrum i Danmarks Naturdata under Danmarks Miljøportal.

Her findes også nærmere oplysninger om indtastning og redigering af data samt dataflow under "Vejledninger" og "Brug af systemet".

Registreringer af rørdrum, som FDC-Bio måtte gøre under overvågning- eller forskningsaktiviteter, vil være til rådighed for relevante myndigheder eller blive indtastet i Danmarks Naturdata.

Ved indtastning i databasen overføres det overvågede område fra feltkort til databasen. På kortet markeres observationspunkter. Hvis overvågningen er foretaget ud fra oplysninger fra DOF om hemmelighedslyngepar, angives ved indtastning ingen lokalitet men blot et område, som fx Nordsjælland. Der indtegnes en polygon på 10 x 10 km², som dækker om et enkelte observation.

4 Kvalitetssikring

4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.

I forbindelse med håndtering af naturdata er der defineret en kvalitetssikringsprocedure, der omfatter selve indtastnings- og redigeringsprocessen, men også det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data på kommunalt, regionalt og fagdatacenterniveau understøttes af systemet. Se nærmere oplysninger herom i Danmarks Naturdata under "Vejledninger" og "Kvalitetssikrings-flow".

Der vil desuden blive udarbejdet en datateknisk anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i naturdatabasen. Nærværende TA vil blive opdateret med et link til den datatekniske anvisning, når denne foreligger.

5 Referencer

Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. – Gads Forlag. 825 s.

Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Madsen, J. & Bregnballe, T. (2003): Bevaringsstatus for fuglearter omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet 2003. Danmarks Miljøundersøgelser. - Faglig rapport fra DMU, nr. 462. 130 s.

Pihl, S. & Kahlert, J. (2004): Teknisk anvisning for overvågning af ynglefugle. 2.0. Danmarks Miljøundersøgelser. - Teknisk anvisning fra DMU's Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestrisk Natur (F1). 9 s.

Søgaard, B., Skov, F., Ejrnæs, R., Nielsen, K. E., Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Bregnballe, T., Madsen, J., Baatrup-Pedersen, A., Søndergaard, M., Lauridsen, T.L., Møller, P.F., Riis-Nielsen, T., Buttenshoen, R.M., Fredshavn, J., Aude, E. & Nygaard, B. 2005. Kriterier for gunstig bevaringsstatus. Naturtyper og arter omfattet af EF-habitatdirektivet & fugle omfattet af EF-fugle-beskyttelsesdirektivet. Faglig rapport fra DMU, nr. 457, 2. udgave. 462 s.

6 Bilag

6.1 Feltskema

Bilag 6.1 se næste side

BILAG 6.1	RØRDRUM feltskema	NOVANA
-----------	-------------------	--------

Version 1 gældende fra 14.03.2013

Stamdata	
Dato:	Hemmeligholdte par: Ja ☐ Nej ☐
Ansvarlig myndighed:	Inventør:

Kortdata
Stednavn:
Det undersøgte/overvågede område indtegnes på kort til senere registrering som polygon i Danmarks Naturdata

Overvågningsdata			
Mulig ynglelokalitet besøgt, men ingen ynglefugle registreret ☐			
Antal paukende hanner	Observationspunkt		Bemærkninger (f.eks. antal rugende fugle, unger mv.)
	UTMx	UTMy	

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:

Udgået 1. april 2017